

BESLUT

2022-12-12 Dnr: 22/02389

SAKEN

Morgonstudion, SVT1, 2022-08-10, inslag om hederskultur; fråga om saklighet

BESLUT

Inslaget fälls. Det strider mot kravet på saklighet.

FÖRELÄGGANDE

Sveriges Television AB ska på lämpligt sätt offentliggöra nämndens beslut.

INSLAGET

Inslaget inleddes med att en programledare redogjorde för att två personer misstänktes ha kört ihjäl sin mamma och att åklagaren hade bedömt att det fanns hedersmotiv. En annan programledare intervjuade därefter en forskare i hederskultur. Där sades bland annat följande.

(Programledare 1) – Åklagaren säger att det finns hedersinslag i det misstänkta mordet. Vad skulle det kunna vara, vad är det man tittar efter? (Forskare) – Det viktigaste som man bör titta efter när det gäller hedersmord eller hedersrelaterat förtryck och våld det är kopplingar till kvinnans sexualitet, för det är det det handlar om. Mäns kontroll av kvinnors kropp, beteende och sexualitet. Det är det man behöver konstatera och om uppgifterna stämmer i det här fallet att mammans nya relation, en ny partner, uppfattas som vanhedrande, så blir det en uppgift för männen i familjen att reagera på vanhedern och bestraffa den eller de personer som dragit vanheder över familjen. I det här fallet mamman och mammans nye partner. (Programledare 1) – Det här är ju då en familj i Göteborg, det är en romsk familj och enligt uppgift till SVT så ska det ha hållits en sån här Romani Kris, alltså en informell rättegång där man har diskuterat den här relationen. Vad händer på en sån rättegång? (Forskaren) – Det kan heta en rättegång, Romani Kris, det kan heta familjerådslag. Att framför allt män, ibland deltar kvinnor, samlas och bestämmer vem som har dragit eller vilka som har dragit vanheder över familjen. Vem eller vilka ska bestraffa de här personerna, som har betett sig skamlöst. På vilket sätt, var någonstans. Så man överlägger bestraffningen i detalj. Det måste inte vara så, vi har också fall där man har tagit livet av en person med hedersmotiv utan att ett kollektiv har varit inblandat i planeringen av mordet. Men det är de detaljerna, vem eller vilka som ska bestraffas och vilka som ska utföra den brottsliga handlingen eller mordet. (Programledare 2) – Är det vanligt i den här kulturen? (Forskare) – Det är vanligt i den här kulturen. Vi har haft flera fall i Sverige då. Det allra första mordet som blev känt för allmänheten, mordet på [NN], känt som

Sara i Umeå -96. Det mordet föregicks också av ett familjerådslag. [...] (Programledare 1) - Och det är inte bara romska familjer som gör det här utan det finns flera hederskulturer får vi säga också.

Inslaget avslutades med en längre diskussion med forskaren bland annat om hur forskningen kan bidra till att få bukt med hedersvåldsproblematiken och vad utomstående kan göra för att hjälpa till vid misstanke om att någon befinner sig i en situation med risk för hedersvåld.

ANMÄLNINGARNA

Anmälarna anför i huvudsak att det genom inslaget förmedlades en negativ och stigmatiserande bild av romer som grupp samt felaktiga och negativa uppgifter om deras traditioner och kultur. Inslaget skapade enligt anmälarna en ökad misstro mot romer. Anmälarna ansåg även att det felaktigt beskrevs vad en Romani Kris är och att en sådan inte har hållits i det aktuella fallet.

En anmälare anför att det inte existerar några sedvänjor i romsk kultur där mord sker för att upprätthålla familjens heder.

En annan anmälare är kritisk till valet av expert och menar att en expert på romsk kultur borde ha fått besvara frågorna.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) anser att inslaget överensstämmer med kravet på saklighet och anför sammanfattningsvis följande.

SVT rapporterade löpande om den aktuella händelsen och följande utveckling. Under researcharbetet fick SVT:s journalister fram uppgifter om att den avlidna kvinnan under en kortare period träffat två män. En så kallad Romani Kris hade, enligt två oberoende källor som omfattas av källskyddet, hållits gällande den första av dessa två relationer. Detta kunde även styrkas av en mängd uppgifter i sociala medier, som bland annat publicerats av den avlidna kvinnan och närstående släktingar till henne. Enligt uppgift bestämdes att den då berörda mannen skulle betala 100 000 kronor. Under denna Romani Kris uttalades hot mot kvinnan. Det hade också talats om att släktingar ville hålla ytterligare en Romani Kris angående relationen med den man som senare blev påkörd samtidigt som kvinnan, och att man där skulle kräva en större summa pengar. Denna Romani Kris hann dock inte hållas innan dådet.

Av respekt för den avlidna kvinnan valde SVT:s nyhetsredaktioner bort att rapportera om alla detaljer och sammanfattade bakgrunden med att bland annat säga att en Romani Kris hållits kring kvinnans förhållande.

Syftet med den aktuella intervjun i *Morgonstudion* var att fördjupa och öka kunskapen om hedersrelaterat våld eftersom åklagaren hade sagt att det fanns misstanke om hedersmotiv i det aktuella fallet. Syftet med intervjun var dock inte att klargöra vad som hänt i det specifika fallet eller att diskutera hederskultur just inom romsk kultur.

Den Romani Kris som hållits gällde inte den man som blev påkörd tillsammans med kvinnan, utan en annan relation som kvinnan haft. För SVT var det relevant att lyfta fram att det hade hållits Romani Kris angående kvinnans relationer, inte exakt vilken relation det gällde. Syftet var att lyfta fram och förtydliga det sammanhang som kvinnan befunnit sig i. Programledarens formulering ”...ha hållits en sån här Romani Kris, alltså en informell rättegång där man har diskuterat den här relationen” blev dock missvisande.

SVT har förståelse för att anmälarna anser att sakuppgiften angående Romani Kris har stor betydelse och beklagar misstaget. Mot bakgrund av ovan redovisad bakgrundsfakta och det aktuella inslagets huvudsakliga syfte bedömde SVT dock att uppgiften inte var av en sådan betydelse att det var nödvändigt att göra en rättelse.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Granskningsnämnden får besluta att ett programföretag som brutit mot villkor i sitt sändningstillstånd på lämpligt sätt ska offentliggöra nämndens beslut (17 kap. 10 § radio- och tv-lagen).

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att inslaget hade sin utgångspunkt i ett uppmärksammat fall där en kvinna och en man blev påkörd och där åklagaren hade bedömt att det kunde finnas hedersmotiv bakom brottet. I inslaget sa programledaren att det hade hållits en Romani Kris, en informell rättegång, i det aktuella fallet. Den medverkande forskaren redogjorde för vad en Romani Kris kan innehålla, bland annat överläggningar mellan närstående till den person det gäller om lämplig bestraffning som även kan innefatta mord.

Forskaren var en sådan tillfälligt medverkande för vilka kravet på saklighet kan ställas lägre än på företrädare för programföretaget. Hans beskrivningar som sådana medför därför inte att inslaget strider mot kravet på saklighet.

Programledarens uppgift om att det hade hållits en Romani Kris avseende de påkörda personerna gav, mot bakgrund av forskarens redogörelse, intrycket att denna Romani Kris hade beslutat att de aktuella personerna skulle mördas. SVT har i sitt yttrande emellertid anfört att någon Romani Kris inte ägt rum i anslutning till det aktuella fallet, men att en sådan tidigare hållits avseende en relation som kvinnan haft med en annan man och som då utmynnade i ett krav på betalning. Nämnden konstaterar att programledarens uppgift om att en Romani Kris hållits i det aktuella fallet var felaktig. Den felaktiga uppgiften var av betydelse för framställningen och medförde att inslaget i väsentliga avseenden blev missvisande. Inslaget strider därmed mot kravet på saklighet.

Detta beslut har fattats av Ulrik von Essen, Clas Barkman, Bo-Erik Gyberg, Kristina Åberg, Erik Fichtelius och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Emma Yildirim.

För granskningsnämnden

Ulrik von Essen

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	ULRIK VON ESSEN
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation
IDENTIFIKATIONS-ID:	_0955e0bed3578778645838277ce379a76e
DATUM & TID:	2022-12-12 11:26:13 +01:00

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2022-12-12 11:26:19 +01:00
Ref: 57320SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)